

Προωθώντας την Επιχειρηματικότητα στην Ανώτατη Εκπαίδευση

του Ανδρέα Αναστασάκη

Συμμετείχα στις 28 Νοεμβρίου 2011 στο ξενοδοχείο «Crowne Plaza» στην Αθήνα, μετά από πρόσκληση της Ειδικής Γραμματέα Ευρωπαϊκών Πόρων κ. Ιφιγένειας Ορφανού προς εκπροσώπους των Μονάδων Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας των ΑΕΙ της χώρας, στην συνάντηση εργασίας με θέμα «Προωθώντας την Επιχειρηματικότητα στην Ανώτατη Εκπαίδευση».

Εισηγητές στην συνάντηση ήταν οι παρακάτω εκπρόσωποι εκπαιδευτικών φορέων και φορέων προώθησης της επιχειρηματικότητας:

- (1) Paul Schram, με θέμα εισήγησης «The action plan entrepreneurial of the Flemish Government».
- (2) Johan Van den Bossche, με θέμα εισήγησης «A new approach in creating high-tech economy».
- (3) Ritva Nyberg, με θέμα εισήγησης «Mentoring as a tool to support entrepreneurship».
- (4) Jan Jongbloed, με θέμα εισήγησης «Innovation, valorization and entrepreneurship».
- (5) Marion Glowik, με θέμα εισήγησης «Presentation of the EXIST Program».
- (6) Mark de Bruijn, με θέμα εισήγησης «Entrepreneurship education: fit or fail».

Τα βασικότερα σημεία-συμπεράσματα που κατά τη γνώμη μου προέκυψαν από το σύνολο των εισηγήσεων και τη συζήτηση που ακολούθησε στην συνάντηση εργασίας, είναι τα ακόλουθα:

1. Εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα

Η εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα οφείλει να γίνεται στα πλαίσια ενός προγράμματος για την επιχειρηματικότητα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, δηλαδή από τη Δημοτική μέχρι την Ανώτατη Εκπαίδευση (σχετική εισήγηση Paul Schram).

Ως επιχειρηματικότητα νοείται η μετουσίωση μιας καινοτόμου ιδέας μέσω του ανάλογου επιχειρηματικού σχεδίου σε ίδρυση επιχείρησης ή σε αναδιοργάνωση και εκσυγχρονισμό υφιστάμενης επιχείρησης.

Οι βασικοί στρατηγικοί στόχοι δε ενός τέτοιου προγράμματος πρέπει να είναι:

- η εμπέδωση επιχειρηματικής κουλτούρας μέσω των προγραμμάτων σπουδών σε εκπαιδευτικούς και εκπαιδευόμενους,
- η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων καινοτόμου επιχειρηματικότητας από τους εκπαιδευόμενους,
- η απόκτηση θετικής στάσης και η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στην επιχειρηματικότητα.

Τα περιεχόμενα διδασκαλίας της επιχειρηματικής εκπαίδευσης προσδιορίζονται με βάση τα αποτελέσματα εκτεταμένης έρευνας στην αγορά σχετικά με τις ανάγκες βελτίωσης της λειτουργίας και παραγωγικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων-οργανισμών-υπηρεσιών αφενός, και αφετέρου στην κοινωνία σχετικά με τις ανάγκες για νέα προϊόντα και υπηρεσίες. Η έρευνα δε αυτή πρέπει να επαναλαμβάνεται κάθε 3-5 χρόνια, ώστε να επικαιροποιούνται και να εκσυγχρονίζονται τα περιεχόμενα διδασκαλίας της επιχειρηματικής εκπαίδευσης.

Οι απαραίτητες δράσεις ενός ολοκληρωμένου προγράμματος επιχειρηματικής εκπαίδευσης, ενταγμένου με την ανάλογη διαβάθμιση στα προγράμματα σπουδών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, είναι οι ακόλουθες:

- Συνεργασία και συμμετοχή των καθ' ύλην αρμόδιων δημόσιων φορέων, όπως υπουργεία παιδείας, οικονομικών και εργασίας.
- Καθιέρωση «μαθησιακού δρόμου» από τη Δημοτική μέχρι την Ανώτατη Εκπαίδευση, στο τέλος δε αυτού το δρόμου οι ενδιαφερόμενοι απόφοιτοι να υποστηρίζονται στην ίδρυση της δικής τους επιχείρησης.
- On line υποστήριξη των εκπαιδευτικών με εκπαιδευτικό υλικό.
- Ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ των εκπαιδευτικών.

- Πρακτική άσκηση των μαθητών-φοιτητών σε επιχειρήσεις-οργανισμούς καινοτομικών εφαρμογών για απόκτηση εμπειρίας.
- Οργάνωση διαγωνισμών καινοτομικών ιδεών και επιχειρηματικών σχεδίων (σχετική εισήγηση Johan Van den Bossche) σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης.
- Παρακολούθηση του προγράμματος, αξιολόγηση και τροποποίηση του.

Η επιχειρηματική εκπαίδευση συνδέεται απαραίτητα με τη λειτουργία σε κάθε σχολείο – εκπαιδευτικό ίδρυμα ενός *επιχειρηματικού κέντρου*. Το επιχειρηματικό κέντρο έχει αποστολή την οργάνωση της συνεργασίας του σχολείου-εκπαιδευτικού ιδρύματος με μια τουλάχιστον επιχείρηση με σκοπό την προώθηση καινοτόμων επιχειρηματικών σχεδίων.

2. Οργάνωση επιχειρηματικού mentoring

Η προώθηση της επιχειρηματικότητας, εκτός από την θεσμοθέτηση της εκπαίδευσης στην επιχειρηματικότητα από συγκεκριμένο ΑΕΙ, προϋποθέτει παράλληλα και την οργάνωση και υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος mentoring (σχετική εισήγηση Ritva Nyberg).

Σκοπός του προγράμματος mentoring είναι η συμβουλευτική καθοδήγηση και κατάρτιση των εκπαιδευομένων στην επιχειρηματικότητα από στελέχη επιχειρήσεων και οργανισμών (μέντορες) σε καλές πρακτικές, ώστε να αποκτήσουν δεξιότητες εξέλιξης καινοτόμων ιδεών σε επιτυχημένα επιχειρηματικά σχέδια.

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός προγράμματος επιχειρηματικού mentoring εποπτεύεται και συντονίζεται από μέλος της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΑΕΙ, και περιλαμβάνει τα εξής:

- Επιλογή μεντόρων και υπογραφή των σχετικών συμφωνητικών.
- Πρόσκληση και επιλογή των φοιτητών που θα συμμετέχουν στο πρόγραμμα με παροχή κινήτρων, όπως πίστωση με μονάδες βαθμολογίας κ.λπ.
- Προγραμματισμός και υλοποίηση συναντήσεων μεντόρων με φοιτητές κατά ομάδες και ατομικά.
- Προγραμματισμός και υλοποίηση επισκέψεων στις επιχειρήσεις– οργανισμούς των μεντόρων.
- Σχεδιασμός και πραγματοποίηση σεμιναρίου στο τέλος του προγράμματος. Η αξιολόγηση των συμμετεχόντων φοιτητών στο εν λόγω σεμινάριο πραγματοποιείται με την σύνταξη έκθεσης, όπου ο κάθε φοιτητής εκθέτει τις

γνώσεις και εμπειρίες που αποκόμισε από την συμμετοχή του στο πρόγραμμα.

3. Υποστήριξη ίδρυσης καινοτομικών επιχειρήσεων

Η προώθηση της επιχειρηματικότητας συνδέεται άρρηκτα με την υποστήριξη των φοιτητών, που συμμετέχουν στο πρόγραμμα mentoring, στην ίδρυση δικών τους επιχειρήσεων ή στην συμμετοχή τους σε υπάρχουσες επιχειρήσεις.

Η υποστήριξη παρέχεται από εταιρεία έντασης γνώσης (spin off), η οποία ιδρύεται από το ΑΕΙ και στελεχώνεται από εκπαιδευτικούς εξειδικευμένους στην επιχειρηματικότητα και από εμπειρογνώμονες της αγοράς.

Το αντικείμενο της εταιρείας spin off είναι η δωρεάν συμβουλευτική υποστήριξη σε τελειόφοιτους ή απόφοιτους του ιδρύματος για την επιχειρηματική αξιοποίηση των καινοτομικών ιδεών τους. Στο πλαίσιο αυτό οι συμμετέχοντες φοιτητές/απόφοιτοι του ιδρύματος στο σχέδιο δράσης της εταιρείας spin off επισκέπτονται στελέχη της αγοράς και παρουσιάζουν τις ιδέες τους, προκειμένου να διερευνήσουν αν υπάρχει ενδιαφέρον και προοπτική επιχειρηματικής αξιοποίησης τους. Στη περίπτωση που προκύπτουν θετικά αποτελέσματα από την προαναφερόμενη διερεύνηση, συντάσσεται από αυτούς με την καθοδήγηση των στελεχών της εταιρείας spin off επιχειρηματικό σχέδιο ίδρυσης επιχείρησης ή αξιοποίησης της ιδέας τους σε υφιστάμενη επιχείρηση.

Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της δράσης αυτής είναι αφενός η μεταφορά καινοτομιών και ώριμων αποτελεσμάτων τεχνολογικής έρευνας του ιδρύματος στην παραγωγή και αφετέρου η προώθηση της σταδιοδρομίας των αποφοίτων του είτε με την ανάληψη επιχειρηματικής δράσης από πλευράς τους, είτε με την απασχόληση τους ως εξειδικευμένα στελέχη σε υφιστάμενες επιχειρήσεις και οργανισμούς.

4. Αξιολόγηση της συνάντησης εργασίας και αξιοποίηση συμπερασμάτων

Η προηγούμενη προσπάθεια κωδικοποίησης των συμπερασμάτων της συνάντησης εργασίας σκοπεύει να δείξει από πλευράς μου την αναγκαιότητα αξιολόγησης και αξιοποίησης τους από το ΤΕΙ Κρήτης.

Σήμερα το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον που ζούμε και στο οποίο εκ των πραγμάτων δραστηριοποιείται το ΤΕΙ Κρήτης είναι ιδιαίτερα επιβαρυντικό και περισσότερο αβέβαιο από κάθε άλλη περίοδο. Τα δημοσιονομικά μέτρα που λαμβάνονται στο όνομα της αντιμετώπισης της κρίσης χρέους της χώρας μας, έχουν μειώσει τα εισοδήματα των πολιτών σε πολύ χαμηλά επίπεδα με αποτέλεσμα τη κάθετη πτώση της

αγοραστικής δύναμης τους, την σημαντική πτώση του επιπέδου ευημερίας τους και την επακόλουθη συρρίκνωση της εγχώριας αγοράς. Η αναπόφευκτη μεγάλη μείωση της επενδυτικής δραστηριότητας προκαλεί παρατεταμένη οικονομική ύφεση, που συνοδεύεται με υψηλά ποσοστά ανεργίας, υψηλά επίπεδα πληθωρισμού και αποσάθρωση της παραγωγικής βάσης της οικονομίας της χώρας.

Σε αυτό το αδιέξοδο προτσές η μόνη οδός διαφυγής είναι η αιφόρος ανθρωποκεντρική ανάπτυξη. Κρίσιμη δε μεταβλητή αυτής αποτελεί η παραγωγική αξιοποίηση των ώριμων αποτελεσμάτων τεχνολογικής έρευνας των ΑΕΙ με όχημα την καινοτόμο επιχειρηματικότητα.

Το ΤΕΙ Κρήτης ως γνωστόν είναι ένα εκ των κορυφαίων ΑΕΙ της χώρας στην παραγωγή ερευνητικού έργου. Καλείται επομένως κατά τη γνώμη μου ως Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα δημοσίου συμφέροντος να κεφαλαιοποιήσει το πλούτο του αυτόν, συμβάλλοντας με οργανωμένο τρόπο στη δημιουργία των όρων αιφόρου ανθρωποκεντρικής ανάπτυξης της περιφέρειας Κρήτης αλλά και της χώρας γενικότερα.

Πως μπορεί να γίνει αυτό; Αξιοποιώντας τις δυνατότητες του και τις καλές πρακτικές από άλλες περιοχές της Ευρώπης με συνεκτικό και εφαρμόσιμο σχέδιο. Πρέπει το ΤΕΙ Κρήτης να σχεδιάσει και υλοποιήσει ένα σχέδιο δράσης προώθησης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, ξεπερνώντας τις μέχρι σήμερα συμμετοχές του σε παρόμοιες δράσεις, που συνεχίζουν να λειτουργούν αποσπασματικά μεταξύ τους.

Είναι καιρός πλέον κατά τη γνώμη μου να δημιουργηθεί στο Ίδρυμα μας **Κέντρο Επιχειρηματικότητας**, όπως συμβαίνει σε πολλά ΑΕΙ του εξωτερικού διεθνούς κύρους. Υπάρχουν δυνατότητες, αρκεί να ληφθεί η απόφαση από τα θεσμικά όργανα του Ιδρύματος. Στο πρόσφατο παρελθόν ως γνωστόν υλοποιήθηκε στο χώρο μας το πρόγραμμα του Γραφείου Διαμεσολάβησης (ΓΔ), στο οποίο συμμετείχα υπό τον επιστημονικό συντονισμό του κ. Ζαχαρόπουλου, μέσω των δράσεων του οποίου αποκτήθηκαν αξιόλογες

εμπειρίες σχετικά με την προσπάθεια μεταφοράς καινοτομικών τεχνολογικών εφαρμογών στην παραγωγή. Σήμερα λειτουργεί στο Ίδρυμα η Μονάδα Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (ΜΟ.Κ.Ε.), που έχει ως βασικό σκοπό την εκπαίδευση τελειόφοιτων και απόφοιτων του στην καινοτόμο επιχειρηματικότητα. Επομένως θεωρώ ότι οι εμπειρίες του ΓΔ και οι δράσεις της ΜΟ.Κ.Ε., μπορούν να αποτελέσουν το πρόπλασμα για τη δημιουργία Κέντρου Επιχειρηματικότητας.

Το προτεινόμενο κέντρο αντιλαμβάνομαι να δραστηριοποιείται στους εξής τρεις άξονες:

- (1) *Εκπαίδευση στην επιχειρηματικότητα των φοιτητών και αποφοίτων του Ιδρύματος.* Αυτό μπορεί να συμβεί με την γενικευμένη σύνδεση του προγράμματος διαλέξεων και σεμιναρίων της ΜΟ.Κ.Ε. με τα προγράμματα σπουδών των σχολών, ιδιαίτερα όπως αυτά θα επικαιροποιηθούν με την εφαρμογή του νέου νόμου πλαισίου. Παράλληλα δε θα υποστηρίζεται από την υλοποίηση του προγράμματος mentoring της ΜΟ.Κ.Ε.
- (2) *Εμπέδωση θετικής στάσης στους ερευνητές για την επιχειρηματικότητα.* Απαιτείται η σύνδεση της ερευνητικής δραστηριότητας του Ιδρύματος με την τεχνολογική αναβάθμιση της οικονομίας. Αυτό απαιτεί δράσεις εξοικείωσης των ερευνητών στην επιχειρηματικότητα αφενός και αφετέρου εκτεταμένη και επαναλαμβανόμενη διερεύνηση των αναγκών της οικονομίας σε τεχνολογική αναβάθμιση.
- (3) *Υποστήριξη των τελειόφοιτων και απόφοιτων του Ιδρύματος στην ανάληψη καινοτόμου επιχειρηματικής δράσης.* Αυτό μπορεί να γίνει στα πρότυπα δράσης της spin off εταιρείας που προανέφερα στη κωδικοποίηση των συμπερασμάτων της συνάντησης εργασίας.

Ηράκλειο 4 Δεκεμβρίου 2011
Ανδρέας Αναστασάκης
Επ. Υπεύθυνος ΜΟ.Κ.Ε.ΤΕΙ Κρήτης